

خداشناسی

صفات خدا

خداوند بر همه چیز تو انا است

﴿ این حقیقت را در باغ وحش می‌آموزیم

﴿ جالی که یک پرگاه و کوه‌کشانها یکسان است ۱

﴿ باین دلیل خداوند بر همه چیز قدرت دارد ۲

آیا هر گز بیان وحش رفتاید ۳ آیا قیانهای عجیب و حیرت انگیز حیوانات گوناگون را از نزدیک دیده‌اید ۴ پرنده‌گان مختلف با بالهای رنگارنگ و زیبا؛ بامصارهای صاف و برشکته کوچک و بزرگ خواهانند و خاموش، با پاهای کوتاه و بسیار بلند و صدها اختلاف دیگر.. یک یک غرفه هاو قفس‌ها دارسکشی کنید؛ انواع خزندگان؛ اقسام درندگان؛ میمونها با آن قیافه‌ها و حرکات مضجعک جانوران آبی و ماهیانی که بدنها شفاف آنها مانند بلور می‌درخشند و املاه آنها از بیرون پیدا است؛ و جانداران عجیب‌دیگر ...

انسان وقتی این اشکال و قیافه‌های گوناگونرا می‌بیند و مشاهده می‌کند که «اصول حیات و زندگی» با اینکه اصول معین و محدودی است در اینهمه لباسهای مختلف جلوه گرفتی کرده بی اختیار با آن مبده قدرتی که این‌همه تنوع بحیات و زندگی بخشیده آفرین می‌کوید.

بطور قطع همه کس (حتی افراد مادی و غیر معتقد بخدا) در نخستین بروخورد با چنین منظره‌هایی، بایک احساس می‌بهم و آمیخته بخضوع دراعماق دل خود مواجه می‌شوند که با اصول «مادیگری» قابل تفسیر نیستند.

از باغ وحش قدم بیرون نهاده و از موزه‌های علوم طبیعی؛ مخصوصاً غرفه‌های مریبوط پیکاه شناسی دیدن می‌کنیم، نمونه‌انواع و اقسام گیاهان؛ گلهای رنگارنگ، ساقه‌ها و برگهای گوناگون؛ هر یک از دیگری عجیب‌تر . . ، در اینجا نیز من بینیم «اصول محدود

زندگی نباتی، در قیافه‌ها و صورتها بسیار متنوع خودنمایی کرده است.

اینها نمونه بسیار کوچکی از تنوع جانداران و گیاهان در عالم طبیعت هستند؛ و چون غالباً محیط آزاد و اصلی خود را از دست داده افسرده و پر مرده و کم نشاط و کم رنگ شده‌اند؛ نمایشگاه حقیقی و جاندار زندگی حیوانی و گیاهی همان دل جنگلها، پستی و بلندی دره‌ها و کوهها؛ صفحه بیانها و اعماق دریاهاست آنجاست که میتواند تنوع عجیب جانداران و نباتات؛ قیافه‌های گوناگون زندگی حیوانی و نباتی را بصورت کاملی بیانشان دهد آنجاست که تنها برای یک مطالعه سطحی و زودگذر نیازمند بیک وقت زیاد و حوصله زیادتری هستیم.

اکنون یک مطالعه ساده‌هم روی سلوهای بدن خودمان کنیم؛ این سلوهای همه در اصول خلقت یکسانند، هر کدام یک موجود کوچک زنده، یک واحد حیاتی محسوب می‌شوند که دارای ذوق و تفکیر و تولید مثل هستند؛ اما بقدرت از نظر ساختمان و شکل و طرز کار با هم مختلفند که حساب ندارد، سلوهای تشکیل‌دهنده پوست بدن، سلوهای ماهیجه‌ای، سلوهای عصی و . . هر یک ساختمان و شکل مخصوصی دارند

ماز این تنوع و اختلاف وسیع و دامنه داری که در مورد اصول معینی (مانند زندگی حیوانی، زندگی نباتی، زندگی سلوی) حکم‌فرمایست و یک حقیقت را در لباس‌های بیشاری جلوه‌گر ساخته چه می‌فهمیم ۱۹

آیا نمی‌فهمیم که مبده اصلی این جهان و آفریدگار این موجودات متنوع قدرت و توانایی ناحدودی داشته است؟

امروز از نظر علم این مطلب مسلم شده که «مصالحع اصلی» این جهان وسیع و پهناور خیلی ساده و محدود است؛ یعنی چیزی بجز اتم‌ها، اتم‌هایی که از الکترونها و پروتونها و چند جزء دیگر ساخته شده، نیست، اما سازنده این دستگاه با این مصالح ساده و محدود چه نقشه‌ای عجیبی ابداع کرده و چه طرحهای متنوع و دلخربی دیگر است؟

آیا اینها نشانه قدرت‌بی‌پایان و نامحدود او نیست؟ اکنون که با مطالعه موجودات مختلف جهان آفرینش اجمالاً باین نکته پی‌بردیم که مبده اصلی جهان «قدرت‌بی‌پایان» دارد بد نیست این مسأله را از طریق «استدللات عقلی» نیز تعقیب کنیم.

* * *

یکی از صفات خدا «قدرت» است خداشناس حقیقی کس است که خدارا بر همه‌چیز قادر و توانا می‌بیند. بر هر چیزی بتصورها بکنجد یا نکنجد؛ همینقدر که امر محالی نیا شد

وعقل امکان داشته باشد؛ توانایی دارد همه کار برای او آسان است، بلکه اصولاً آسان و «مشکل» برای او مفهوم ندارد.

از هیچ کاری خسته نمیشود و آفریدن یک «پر کاه» و یک «کهکشان بزرگ» برای او یکسان است؛ شاید این مطلب را غیر قابل تصور و نامقوقل ولااقل اغراق آمیز تصور کنید؛ ولی چنین نیست، این یک حقیقت است و کوچکترین اغراقی در آن وجود ندارد؛ بارها گفته ایم اشتیام ما از اینجا ناشی می شود که مقابس سنجش را در هر مورد خودمان قرار میدهیم البته در برابر قدرتهای محدود ما کار کوچک و بزرگ فرق دارد، یکی آسان و کم ذلت دیگری مشکل و پر مشقت است؛ ولی فراموش نکنید در عالم بی نهایت (ذات و صفات خدا) اصلاً از کم وزیاد؛ آسان و مشکل، کوچک و بزرگ، و مانند اینها که از خواص موجودات محدود است اثری نیست؛ خلاصه برای یک قدرت نامحدود همه چیز یکسان است (۱).

* * *

روشنترین دلیلی که می توان بر تعمیم قدرت خداوند آورد (علاوه بر آن چهار مطالعه موجودات گوناگون در کتاب هستی و تکوین بدست می آید) همانست که از سابق بی ریزی آن را کرده ایم و آن اینکه:

خداوند یک هستی بی پایان و نامحدود است چنین وجودی بطور مسلم بر همه چیز توانا است ذیر اعجز و ناتوانی از انجام یک منظور یا بواسطه محدود بودن قدرت فاعل است و یا بر اثر محدود بودن وسائل تولید و باوجود موانع.

مثلثاً اگر مانتوانیم قطعه زمینی را آباد کرده و مزرعه و باع خرم و سرسیزی در آن بوجود آوریم با بواسطه اینست که نظرات ما کم و آن قطعه زمین وسیع است بطوریکه نیروی مادر خور آباد کردن آن نیست یا اینکه نظرات ما باندازه کافی است اما وسائل و ابزار لازم برای کشاورزی در اختیار نداریم یا اینکه هر دو قسمت را داریم اما قطعه زمین مزبور بصورت سنگلاخی است که در هر قسم برس راه مابراز آباد کردن آن مشکل است.

اما اگر (فرض) مایک قدرت نامحدود داشتیم هر سه اشکال را بلا درنگ از سر راه خود برمی داشتیم و بمقصد میرسیدیم اساساً ابزاری لازم نداشتیم و اگر لازم داشتیم فوراً تولید می کردیم و هر مانع را با تکاء قدرت از بین می بردیم.

۱- على عليه السلام مير مايد: وما الجليل واللطيف، والثقيل والخفيف و القوى والضعيف في خلقه الآسود: بزرگ و کوچک، سکین و سبه، و نير و مندو ناتوان در آفیش او بکیانند (نوح البلافة خطبه ۱۸۰)

این استدلال را بسودت دیگر نیز می‌توان بیان کرد؛ اگر فرضًا خداوند بر چیزی قادر نباشد آیا می‌توان تصور کرد وجود دیگری قادر بر آن باشد؟ اگر بگوییم نمی‌توان تصور کرد معلوم می‌شود آن موضوع اساساً محال است و قابل این نیست که مشمول قدرت گردد و اگر بگوییم تصور می‌شود که وجود دیگری قادر بر آن باشد معلوم می‌شود آن وجود اذوکاملنتر است درحالی که ماقبول کرده‌ایم کاملتر از خداوند نمی‌توان پیدا کرد، زیرا وجودی که از هر نظر بی‌پایان است کاملتر از او تصور نمی‌شود.

* * *

قرآن مجید می‌گوید : **وَمَا كَانَ اللَّهُ أَيْعَجْزِهِ شَيْءٌ فِي السَّمَاوَاتِ وَلِأَرْضِ
إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا .**

: هبیج چیز در زمین و آسمان خداوند را ناتوان نمی‌کند؛ خداوندانا و تواناست (فاطر آیه ۴۳)

اما امره‌اذا اراد شيئاً ان يقول له كن فيكون : فرمان او تنها این است که هر گاه چیزی را اراده کرد می‌گوید؛ موجود شو او بلا فاصله موجود می‌شود . (یس ۸۳) ارادات و اشکالات مربوط بعمومیت قدرت خداوند را در شماره آینده خواهید خواند .

دوروز تاریخی و دو خاطره بزرگ

با فرا رسیدن ماه «رجب» بار دیگر مسلمانان جهان بیاد دو خاطره بزرگ تاریخی می‌افتد: بعثت پیغمبر اکرم (ص) و میلاد مسعود امیر مؤمنان (ع).

در ۴۷ ماه فرمان رسالت بنام نامی پیغمبر بزرگ اسلام از طرف خداوند صادر شد تا قیام کند و جهانی را که در ظلمات کفر و فساد فرو رفته نجات بخشد . و در ۱۳ ماه در «خانه خدا» مولودی چشم بجهان گشود که باعلم و داشت و مبارزات و فداکاریهای خود اسلام را در جهان رونق بخشید .

این دو عید بزرگ را به عنوان مسلمانان تبریک می‌گوییم .